

novim, da bo to mogoče doseči z novimi temeljnimi deli v slovenskem jeziku – prevedenimi ali izvirnimi. Temu se morata posvetiti sedanja in prihodnja generacija. Ta prevod ponuja nekatere terminološke novosti, ki se bodo prijele, če so dobre.

Jernej PIKALO

Timothy Garton Ash

Free World:

Penguin Books, London 2005, str. 336,
£ 8.99 (ISBN: 0-141-01681-7)

Oxfordski zgodovinar Timothy Garton Ash, eden najbolj natančnih popisovalcev dogajanja za bivšo železno zaveso, je napisal zanimivo in provokativno delo z naslovom *Free World* (Svobodni svet). V njem se je lotil obravnave odnosov med Evropo in Združenimi državami Amerike (ZDA) ali, gledano širše, odnosov med državami Zahoda in ostalim svetom.

Avtor izhaja iz teze, da so odnosi med Evropo in ZDA na prelomnici, ko se morajo države Zahoda odločiti, ali bodo med sabo sodelovale ali tekmovale. Garton Ash zagovarja tezo, da mora Zahod sodelovati med sabo v dobro celotnega človeštva, kajti samo Zahod je po njegovem mnenju s sodelovanjem v tem trenutku sposoben potegniti vlak razvoja človeštva naprej. ZDA in Evropa ne smeta biti tekmiči, ki bi se izčrpavali v medsebojnem boju, temveč zaveznici, ki sta v skupnih in ločenih zgodovinskih razvojih razvili podobne vrednote in ju danes, po Garton Ashevem mnenju, bolj ločijo predsodki kot pa resnične razlike.

Garton Ash začne analizo z zgodovinskim orisom vloge Velike Britanije pri transatlantskih odnosih. Prikazuje, kako je Velika Britanija, njena kultura, politika in posel, ter vsakodnevni človeški odnosi, razpeta med ZDA in Evropo in je pravzaprav termometer njunih odnosov (str. 29). Britanski ministrski predsedniki zato vedno lovijo ravnotežje med enimi in drugimi interesi. Ko je Tony Blair leta 1997 prevzel krmilo vlade, je z nekaj dejanji jasno pokazal, da za razliko od Churchillove brezpogojne navezave na ZDA in pogojne na Evropo, Britanija ne bo ostala otok v Evropi, ampak želi postati njena pomembna sila, vodilen dejavnik. Želel je graditi most med Evropo in ZDA, povzročil pa eno najhujših delitev v zgodovini Zahoda. Posredovanje koalicije vojska pod vodstvom ZDA v Iraku, ki se mu je pridružilo Združeno kraljestvo, je razklalo že tako razdeljeno evropsko politično javnost, ki se vse od konca hladne vojne ne čuti več dolžna plačevati uslug ameriškega »varovanja« pred napadom z Vzhoda. Nemški kancler Schroeder je kmalu po prvi izvolitvi zelo jasno pokazal, da ne misli nadaljevati politike svojega predhodnika Kohla in neselektivno podpirati dejanja zunanje politike ZDA, ne glede na to, kakšna že bodo.

Garton Ash naprej zelo podrobno analizira vzroke za delitev evropske politične scene na evrogauilliste (zagovornike, poenostavljeno rečeno, samostojne, močne Evrope) in evroatlanticiste (zagovornike močnejšega povezovanja z ZDA). Pokaže na nekaj dogodkov, tudi iz novejših zgodovine (npr. vstop desetih novih kandidatov pod močnim vplivom ZDA v EU), ki nakazujejo eno glavnih potez evropske politike, to je evropsko delitev po črti za ali proti vplivu

ZDA v Evropi. Vendar je ta analiza samo uvod v glavni argument Gartona Asha: da se ZDA in Evropa v svojih pogledih in vrednotah sploh ne razlikujeta tako zelo, ampak da gre bolj ali manj za napačne predstave. Avtor osnovno misel knjige izdatno podkrepi s podatki in sekundarnimi analizami (npr. da se, kljub drugačnim predstavam, evropski in ameriški državni proračuni po svoji strukturi ne razlikujejo dosti; da ZDA in Evropa vlagata podobno višino svojih BDP-jev v zdravstveno varstvo, le da eni bolj vlagajo v zasebni sektor, drugi pa v javni; da nove države članice EU, kljub močnemu vplivu ZDA, niso njihovi trojanski konji v EU, temveč globoko verjamejo v idejo združene Evrope; da sta ZDA in Evropa kljub drugačnim mnenjem med sabo močno povezani, saj je veliko delovnih mest v Evropi odvisnih od ameriškega kapitala in veliko delovnih mest v ZDA od evropskega, itn.).

Ker so razlike med ZDA in Evropo po Garton Ashevem mnenju bolj posledica napačnih predstav kot pa realnosti, predlaga skupne ukrepe proti pojavom, ki po njegovem mnenju zahtevajo skupno, koordinirano akcijo. Govori o petih skupnih političnih izzivih, ki bi morali prevladati nad predsodki: Bližnjem vzhodu, problemu terorizma, Severne Koreje, svetovne ločnice med bogatim Severom in revnim Jugom ter Kitajske. Predlaga graditev človeške politične skupnosti, ki bo postzahodna in bo temeljila na osnovnih civilizacijskih pridobitvah Zahoda, pa vendarle ne bo postavljala ostre huntingtonovske ločnice med nami in onimi. V postzahodno politično skupnost bodo vključeni vsi ljudje, ki jih zanima prihodnost človeštva (str. 95). Kot političen program take politične skupnosti predlaga skupno ukvarjanje z naštetimi svetovnimi proble-

mi, za startno točko pa podpis Deklaracije o medodvisnosti, kot jo je imel v mislih že John F. Kennedy pred več kot štiridesetimi leti (str. 221). Osnova sodelovanja v takšni skupnosti bi bil stalen dialog, odprava medsebojnih trgovinskih omejitev, izključena možnost delovanja vojaške moči proti partnerjem, skupni pristopi k odpravljanju svetovne revščine, dolgov, klimatskih sprememb, skupna merila za mednarodno posredovanje, itn.

Garton Ash slika optimistično sliko sveta. S sodelovanjem glavnih akterjev zahodnega sveta, ZDA in Evropo, je mogoče doseči napredek človeštva. Pri tem pozablja, da se, geostrateško gledano, vedno bolj krepi vloga Kitajske, Indije, pozablja na izjemno gospodarsko moč Japonske, ponovno prebujajočo se Rusijo itn. Ne raziskuje v smeri možnosti strateških povezav med Evropo in Rusijo, Evropo in Kitajsko, Evropo in Indijo, ki bi morale biti vedno na evropskem dnevnem redu. Knjiga je napisana v obdobju, ko so odnosi med ZDA in Evropo na eni od najnižjih točk zadnjih nekaj desetletij - tu je delo tudi našlo svežo intelektualno in tržno nišo v poučarjanju sodelovanja.

Knjiga ni namenjena akademskemu bralstvu, ker je za to rabo pisana preveč metodološko nenatančno. Kar pa seveda ne pomeni, da s svojim specifičnim pogledom ne prispeva k razumevanju strateških odnosov sodobnega sveta. Namenjena je široki potrošnji izobraženega bralstva, ki ga zanima geostrateška ureditev sveta, cepljena z dobro sociološko, kulturološko in zgodovinsko analizo. Knjiga je rezultat dolgotrajnega in natančnega raziskovanja, prikazanega v številnih primerih in obilici podatkov. Na žalost so ti primeri praviloma omejeni na anglosaksonski svet in zaradi tega

kulturno specifični. Knjigi tega tipa, ki ne meri izključno na akademsko publiko, temveč na širše zainteresirano javnost, je kljub obilici podatkov mogoče očitati preveč površinsko analizo, ki ne zabava z zakulisnimi podatki.

Delo *Free World* je kljub kulturni specifičnosti nekaterih primerov lahko dobrodošel prispevek (uvod?!) k debati o strateških odnosih sodobnega sveta, ki je na Slovenskem tako borna. Čas je, da se začne slovenska družba zavedati svoje vpletenosti v globalne odnose ter globalno delovati, ne pa da se njena zunanja politika ustavi pri odnosih s sosedji, njena notranja politika pa misli, da se njene notranje poteze ne tičejo nikogar in ne vplivajo na ničesar izven fizičnih meja države.

Mojca PAJNIK

Seyla Benhabib

The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens

Cambridge University Press, Cambridge 2004, str. 251, & 15.99 (ISBN 0521538602)

Manifestno sporočilo »nihče ni ilegalen« pred uvodom zgovorno nakaže, da se avtorica v knjigi *The Rights of Others* posveča kritiki sistemskih ureditev sodobnih zahodnih družb s poudarkom na konceptu pravic. Ena od osnovnih tez, ki jo dovolj prepričljivo zagovarja skozi vse besedilo je, da se razpoke v sodobnem upravljanju države pokažejo na primeru migracij v njihovih aktualnih transnacionalnih pojavitvah. Avtorica kritično ugotavlja, da se sodobna država-nacija oziroma postvestfalski sistem upravljanja države utemeljuje na

teritorialno določeni suverenosti nacije in predpostavlja ultimativno politično avtoriteto, ki izvaja prevlado nad določenim ozemljem. Nacionalnocentrično upravljanje države in potrjevanje njene suverene legitimnosti prek politik, usmerjenih v zaščito primordialne nacionalnosti, migrante vzpostavlja in vzdržuje kot nečlane specifične politične skupnosti. Na primeru migracij se pokaže, da kontradiktornosti sodobnih zahodnih držav nihajo med politiko ščitena teritorialne suverenosti, partikularističnih nacionalnih identitet in univerzalistično politiko človekovih pravic, ki naj bi se udeleževala onkraj meja države-nacije, a ostaja ujeta v politike teritorialnega zamejevanja.

Benhabib poskuša misliti princip kozmopolitske pravičnosti ali, kot jo tudi poimenuje, transnacionalne solidarnosti onkraj meja države-nacije, v kontekstu »deteritorializirane politike«. Pri tem ne zagovarja konca države, ne zateka se niti v utopistike svetovnega kozmopolitizma, čeprav ostaja na robovih obeh idej, kar se zdi skorajda nujno za prepričljivo teoretizacijo deteritorializirane politike. V iskanju alternativ aktualnim politikam ograjevanja države-nacije od beguncev, prisilcev za azil, nedokumentiranih migrantov in kako drugače označenih posameznikov in posameznic, ki prestopajo meje, avtorica črpa iz diskurzivne teorije. Možnosti za deteritorializirano, transnacionalno politiko vidi v državljanskem angažiranju za javno deliberacijo, učenje in poslušanje, za refleksijsko udeležanje kontekstualno senzibilne državljanske politike. Postnacionalno kozmopolitsko solidarnost poveže z udeležanjem »nove politike«, ki lahko nastaja zgolj s sprotnim, kontekstualiziranim menjenjem o nasprotjih med normativnimi